

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ


Інститут економіки та менеджменту

Кафедра менеджменту та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІЕМ

(назва інституту)

 Іванна ЗАПУХЛЯК

« » 2022р.

Екологічний менеджмент

РОБОЧА ПРОГРАМА

другий (магістерський) рівень вищої освіти
(рівень вищої освіти)

галузь знань

07

спеціальність

073 Менеджмент

(шифр і назва)

спеціалізація*

(назва)

вид дисципліни

вибіркова
обов'язкова / вибіркова

Івано-Франківськ-2022

Робоча програма дисципліни «Екологічний менеджмент» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Менеджмент»

Розробник:

доц. кафедри менеджменту
та адміністрування, к.е.н., доцент
(посада, назва кафедри, науковий ступінь, вчене звання)



_____ Леся ТАРАЄВСЬКА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1.

Завідувач кафедри
менеджменту та адміністрування



_____ Алла ПОЛЯНСЬКА

Узгоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
«Менеджмент та адміністрування»
доц. кафедри менеджменту
та адміністрування, к.е.н., доцент



_____ Ірина СТАНЬКОВСЬКА

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Екологічний менеджмент» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Екологічний менеджмент»

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр 1		Семестр 2	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	3	3			3	3
Кількість модулів	1	1			1	1
Загальний обсяг часу, год	90	90			90	90
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	30	10			30	10
лекційні заняття	14	6			14	6
семінарські заняття						
практичні заняття	16	4			16	4
лабораторні заняття						
Самостійна робота, год, у т.ч.	60	80			60	80
виконання курсової роботи						
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт						
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	20	20			20	20
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	20	20			20	20
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	20	40			20	40
підготовка звітів з лабораторних робіт						
підготовка до екзамену						
Форма семестрового контролю	Диференційований залік				Диференційований залік	

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для удосконалення організації управління на рівні підприємства має бути сформована система екологічного менеджменту, метою якої є забезпечення мінімальних екологічних витрат підприємства за даного обсягу і існуючого технічного рівня розвитку виробництва. Сучасний екологічний менеджмент – це свого роду капіталовкладення, зорієнтоване у тому числі і на завоювання ринку. Підприємства повинні працювати так, щоб розуміти свою відповідальність за стан навколишнього середовища.

Метою вивчення дисципліни є формування комплексу практичних вмінь щодо прийняття управлінських рішень в системі забезпечення еколого-збалансованої діяльності господарських об'єктів на державному, регіональному і галузевому рівнях.

Вивчення навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент» передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України за спеціальністю 073 «Менеджмент» наказ № 959 від 10.07. 2019 р.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти реалізувати:

- загальні компетентності:

ЗК1 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;

ЗК5 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

ЗК6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- спеціальні компетентності:

СК13 Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;

СК4 Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації;

СК7 Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

Результати навчання дисципліни деталізують **такі програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:**

ПРН 1 Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

ПРН 3 Проектувати ефективні системи управління організаціями

ПРН 4 Обґрунтувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї

ПРН 6 Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність

ПРН 7 Організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та у міжнародному контексті ПРН 12 Мати навички делегування повноважень та керівництва організацією (підрозділом)

ПРН 13 Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни “Екологічний менеджмент” характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання	14	6		
ЗМ1	Екологічний менеджмент і його сутність 1.1 Екоменеджмент – суть, основні поняття та функції. 1.2 Історія розвитку екологічного менеджменту 1.3 Стан екологічного менеджменту в Україні та міжнародний підхід до нього.	4	2	1	2.1 2.4
ЗМ 2	Особливості екологічної політики України 1.1 Формування механізмів природокористування в ринковій економіці 1.2 Види і принципи екологічної політики. 1.3 Екологічна оцінка господарських рішень.	4	1	1 4 5	2.2 2.5
ЗМ3	Складові системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості 1.1 Стадії екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості. 1.2 Принципи та елементи системи екологічного менеджменту. 1.3 Переваги впровадження системи екологічного менеджменту.	2	2	1 2 3	2.3 1.2 1.3
ЗМ4	Інструменти екологічного менеджменту 1.1 Оцінка життєвого циклу продукції як інструмент екоменеджменту. 1.2 Екологічне маркування продукції. 1.3 Екомаркетинг.	4	1	1 4 6	2.6

Всього: 14

Модулів 1. Змістових модулів 4

3.2 Теми практичних занять

3. Теми практичних занять дисципліни «Екологічний менеджмент» наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання	16	4		
ЗМ1	Екологічний менеджмент і його сутність Обговорення сутності та функцій екологічного менеджменту (бесіда – діалог) Стан екологічного менеджменту в Україні (мозковий штурм) Проблеми розвитку екологічного менеджменту в Україні і світі (бесіда – діалог)	4	1	1	2.1 2.4
ЗМ2	Особливості екологічної політики України Обговорення особливостей екологічної політики (бесіда – діалог) Оцінка підприємства як об'єкта еколого-економічної системи. SWOT –аналіз (письмова робота) Розрахунок екоподатку (письмова робота)	6	1	1	2.2 3.1 3.2
ЗМ3	Складові системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості Аналіз системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості (мозковий штурм)	2	1	1 4 5	3.4
ЗМ4	Інструменти екологічного менеджменту Обговорення етапів життєвого циклу продукту (бесіда – діалог) Корпоративна соціальна відповідальність (мозковий штурм) Маркування і сертифікація продукції в Україні і світі (бесіда – діалог)	4	1	1 6	2.6

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виносяться на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання	20		
ЗМ1	Екологічний менеджмент і його сутність	5		
	Екоменеджмент в країнах ЄС Особливості впровадження екологічного менеджменту в Україні і світі Світові організації, які у своїй діяльності вивчають екологічні проблеми		1 7 8	2.1 2.4
ЗМ2	Особливості екологічної політики України	5		
	Екологічна оцінка намічуваної діяльності як інструмент екополітики		1 2 3	2.2 1.3 1.4
ЗМ3	Система екологічного менеджменту як інструмент екологічного менеджменту	5		
	Менеджмент відходів Екологічна оцінка і сталий розвиток		1 7 8 10	2.3
ЗМ 4	Інструменти екологічного менеджменту	5		
	Формування ринку екологічних послуг. Формування політики корпоративного екологічного менеджменту. Екотовари і їх класифікація		1 8 13 15	2.6

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

- 1 Тараєвська Л.С. Екологічний менеджмент: навчальний посібник . Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. 80 с.
URL: https://search.library.nung.edu.ua/DocDescription?doc_id=473429

4.2 Додаткова література

- 2 Манюк, О. Р. Екологічна оцінка природно-промислових комплексів : метод. вказівки Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. URL: <https://files.library.nung.edu.ua/chyталnya/6899/index.html>

- 3 Кутний, Б. А. Енергозберігаючі технології : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. - 106 с. URL: <https://files.library.nung.edu.ua/chyitalnya/6862/index.html>
- 4 Тараєвська Л.С. Бенчмаркінг як інструмент відбору найбільш конкурентних проєктів природоохоронного призначення. Причорноморські економічні студії: Науковий журнал. Випуск 26, Частина 2, 2018 С. 39 – 43
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_26%282%29__9
- 5 Mariya Petryna, Nataliia Stavnycha, Lesya Tarayevska, Liliia Rishchuk and Oksana Kushlyk «A methodological approach to the evaluation of the effectiveness of innovative projects». The International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters, Kryvyi Rih, 2020, Vol.166, DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016613018>
- 6 Тараєвська Л.С., Ріщук Л.І. Екологічні стартапи у fashion індустрії. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2021. Вип. 17. Т. 2. С 273-281
doi: 10.15330/apred.2.17.273
URL:file:///E:/%D0%97%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/5613-Article%20Text-14488-1-10-20211215%20(1).pdf

4.3 Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 7 Екоменеджмент. Новини.
URL: https://24tv.ua/ru/ukraina_tag1119?utm_source=seocopy33
- 8 Environmental Performance. URL: <http://sedac.ciesin.columbia.edu/data/set/epi-environmental-performanceindex-2016>
- 9 Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 26.06.91 № 1268-XII// ВВР України. 1991. №41. 547с. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
- 10 Переробка сміття в Україні. URL: https://24tv.ua/ru/pererobka_musora_v_ukraine_i_es_kak_jekologicheskiju_katastr_ofu_perevesti_v_pribylnyj_biznes_n698786
- 11 УНІАН: Переробка ресурсів. URL:<https://ecology.unian.ua/trash/1181589-pererobka-vtorsirovini-groshi-zi-smittya.html>
- 12 Всеукраїнська екологічна ліга. URL: <http://www.ecoleague.net>
- 13 Екоклуб «Зелена хвиля». URL: <http://ecoclub.kiev.ua>
- 14 Екологічні новини. URL: <http://greenhome.com.ua>
- 15 Український екологічний портал. URL: <http://www.ecoport.org.ua>

5 ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання: навчальні заняття - лекції, практичні, консультації; самостійна робота - вивчення окремих питань тем студентом самостійно, підготовка до відпрацювання занять у разі пропуску; практична підготовка - підготовка до виконання практичних робіт; контрольні заходи - тести, контрольні роботи.

При вивченні дисципліни відповідно до наказу №150 від 24.06.2021р. використовуються такі методи навчання, а саме:

МН 1 - словесні методи (МН 1.1 – лекція, МН 1.2 – розповідь –пояснення, МН 1.3 – бесіда); МН 2 - наочні методи (МН 2.4 - комп'ютерні і мультимедійні методи); МН 3 - практичні методи (МН 3.1 – вправи, МН 3.4 - практичні роботи); МН 4 – індуктивний метод; МН 7 – аналітичний метод; МН 10 - метод узагальнення; МН 15 - проблемно-пошуковий метод; МН 17 – дослідницький метод; МН 18 - методи самостійної роботи вдома; МН 19 -

робота під керівництвом викладача; МН 20 - інтерактивні методи (МН 20.1 - кейс-метод, МН 20.2 - дискусія, диспут, МН 20.3 - мозковий штурм, МН 20.7 - бесіда-діалог)

6 ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Усі види робіт слід виконувати вчасно, щоб зберігати загальний темп курсу, котрий сприяє ефективному засвоєнню матеріалу. Наслідками пропущених занять без поважних причин, зазвичай, стають додаткові види самостійної роботи (домашня контрольна робота, усна відповідь, тестовий контроль, презентація).

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання – оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: лекції – 40% семестрової оцінки, практичні роботи – 60 % семестрової оцінки.

7 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінювання знань студентів проводиться за результатами комплексних контролів за змістовими модулями. Модульний контроль за кожним змістовим модулем передбачає контроль теоретичних знань і практичних навиків. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 5.

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «Екологічний менеджмент»

Тема	Назва модуля	Методи і форма оцінювання*	Максимальна кількість балів
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання		100
ЗМ 1	Екологічний менеджмент і його сутність	МФО 6, МФО 5	15
ЗМ 2	Особливості екологічної політики України	МФО 6, МФО 5	20
ЗМ 3	Складові системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості	МФО 6, МФО 5	10
ЗМ 4	Інструменти екологічного менеджменту	МФО 6, МФО 5	15
	Модульний контроль - Колоквіум	МФО 8, МФО 6	40
	Сума рейтингових балів за семестр (Р)		100

* - пояснення див. Наказ ректора ІФНТУНГ «Про шифрування методів навчання, методів і форм оцінювання» №150 від 24.06.2021 року

Семестрова оцінка з дисципліни виставляється як сума рейтингових балів за семестр
Диференційований залік з дисципліни виставляється студенту відповідно до чинної шкали оцінювання, що наведена нижче (таблиця 6).

Таблиця 6 - Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання згідно із наказом МОіНУ №48 від 23.01.2004р.
Відмінно	90-100	A	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	

	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-89 (добре)
Задовільно	67-74	D	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-70 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля)

* - Рекомендована система оцінювання згідно із наказом МОіНУ №48 від 23.01.2004р.

Остаточне оцінювання екзамену з дисципліни проводиться відповідно до вимог чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів»

Додаток 1.

Елементи тем для здобувачів освіти, які навчаються за дуальною формою здобуття освіти, що виносяться для вивчення на підприємствах, організаціях і т.п.

Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назва модулів (М).змістовних модулів (ЗМ),тем (Т) та їх зміст	Обсяг год
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання	14
ЗМ 1	Екологічний менеджмент і його сутність	4
ЗМ 2	Особливості екологічної політики України	4
ЗМ 3	Складові системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості	2
ЗМ 4	Інструменти екологічного менеджменту	4

Тематичний план практичних занять

Шифр	Назва модулів (М).змістовних модулів (ЗМ),тем (Т) та їх зміст	Обсяг год
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання	16
ЗМ 1	Екологічний менеджмент і його сутність	4
ЗМ 2	Особливості екологічної політики України	6
ЗМ 3	Складові системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості	2

ЗМ 4	Інструменти екологічного менеджменту	4
------	--------------------------------------	---

Структура залікових кредитів дисципліни

	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем практичних занять (П)	Обсяг годин		бали
		лекції	прак	
М 1	Теоретичні основи екологічного менеджменту та практичний механізм їх використання	14	16	
ЗМ 1	Екологічний менеджмент і його сутність	4	4	15
ЗМ 2	Особливості екологічної політики України	4	6	20
ЗМ 3	Складові системи екологічного менеджменту на підприємствах нафтогазової промисловості	2	2	10
ЗМ 4	Інструменти екологічного менеджменту	4	4	15
	Модульний контроль - Колоквіум			40
	<i>СУМА</i>			<i>100</i>